

Εισαγωγή στην εκπαίδευση θεωρίας, φιλοσοφίας και πρακτικής του Ψυχοδράματος

☆Θεωρία της προσωπικότητας στο Ψυχόγραμμα: θεωρία των ρόλων Moreno & Max Clayton

Στο ψυχογράμμα μελετάμε την προσωπικότητα και τη συμπεριφορά του ατόμου με βάση τη θεωρία των ρόλων.

Η προσωπικότητα αποτελείται από ρόλους (μοτίβα συμπεριφορών) και συστήματα ρόλων με βάση τα οποία το άτομο σκέφτεται-αισθάνεται-δρα. Τέτοιοι ρόλοι μπορεί να είναι σωματικοί, κοινωνικοί και «προσωπικοί» ή «ψυχοδραματικοί».

Ο ψυχοδραματιστής, μαθαίνει να δουλεύει σαν κλινικός αναλυτής και να αξιολογεί το άτομο (να φτιάχνει, όπως θα λέγαμε «το χάρτη του σύμπαντος της λειτουργίας του ατόμου») μέσω της παρατήρησης και καταγραφής των ρόλων που υιοθετεί το άτομο στη ζωή του: ρόλοι που είναι λειτουργικοί και επαρκείς, ρόλοι που είναι δυσλειτουργικοί, ρόλοι υπερανεπτυγμένοι, ρόλοι συγκρουσιακοί, ρόλοι επιβίωσης στις καταστάσεις, ρόλοι απόντες στην προσωπικότητα.

Με βάση τη θεωρία των ρόλων, κατανοείται η συμπεριφορά, οι ανταποκρίσεις του ατόμου στο «εδώ και τώρα» και τίθενται οι θεραπευτικοί στόχοι για το άτομο. Μαθαίνουμε για παράδειγμα να εντοπίζουμε όταν κάποιος μιλάει, μέσα από ποιον ρόλο μιλάει ή τι ρόλο «εκδραματίζει» εκείνη τη στιγμή. Αυτό βοηθάει εμάς αλλά και το ίδιο το άτομο να λαμβάνει βαθύτερη επίγνωση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί, δηλαδή να κατανοεί τον εαυτό του περισσότερο.

Επίσης, να κατανοεί τους ρόλους των άλλων, και το πώς δικό του ρόλο «απαντούν» και συσχετίζονται με ρόλους των άλλων στη μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Για παράδειγμα, αν ο σύντροφός μου παίζει το ρόλο του «προστάτη πατέρα» εγώ μπορεί να ανταποκρίνομαι σε αυτό με το ρόλο της «παθητικής αδύναμης κόρης».

Με βάση τη θεωρία των ρόλων, ο ψυχοδραματιστής συνεργάζεται με το άτομο αλλά και παρεμβαίνει ενεργά, έτσι ώστε το άτομο να μαθαίνει να εντοπίζει πλευρές της λειτουργίας του (τους ρόλους που εκδραματίζει) και εν συνεχεία βάζουν ένα πλάνο για το τι θέλει να

επιτύχει για τον εαυτό του-για τους στόχους του ή ποιους ρόλους θέλει να αναπτύξει και να διευρύνει περισσότερο, ώστε να ζει πιο αρμονικά και ευτυχισμένα.

Η δουλειά αυτή περιλαμβάνει συχνά:

- να «μετριάσει» υπερ-λειτουργικούς ρόλους
- να διευρύνει τους επιτυχείς-υγιείς-λειτουργικούς του ρόλους ακόμα περισσότερο
- να «αποδυναμώσει» τους δυσλειτουργικούς του ρόλους
- να εμπλουτίσει τη συμπεριφορά του με νέους, λειτουργικούς ρόλους που πριν μπορεί να ήταν απόντες.

Επίσης, με βάση τη θεωρία των ρόλων και το πώς οργανώνονται και συσχετίζονται οι ρόλοι, μπορούμε να διακρίνουμε τα οικογενειακά συστήματα-και τα patterns των συστημάτων της οικογένειας του ατόμου, όπως και τα ευρύτερα «δράματα» ή «σενάρια ζωής» που παίζει το άτομο ή τα «ψυχολογικά παιχνίδια» όπου το άτομο ξεκινά ή στα οποία εμπλέκεται.

Εδώ το ψυχόδραμα συσχετίζεται με τη συστημική θεραπεία, θεραπεία gestalt και τη συναλλακτική ανάλυση του Eric Berne.

Γενικά, θα λέγαμε ότι το άτομο βοηθιέται να οδηγηθεί στην υιοθέτηση πιο **δημιουργικών τρόπων ανταπόκρισής του στις παρούσες και ποικίλες καταστάσεις της ζωής** και στη **διεύρυνση του ρεπερτορίου των ρόλων του**, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται **αυθόρμητα και αυθεντικά** (σε αρμονία με τον εαυτό του και τις παρούσες συνθήκες) στα προβλήματα, τις διάφορες καταστάσεις και τα «confrontations» («συναντήσεις») με τα οποία κάθε μέρα έρχεται αντιμέτωπο.

Η θεωρία των ρόλων στις ατομικές συναντήσεις

Το «διάβασμα» της ανθρώπινης συμπεριφοράς και η παρατήρηση της προσωπικότητας μέσω της θεωρίας των ρόλων, αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο στη δουλειά μας στις ατομικές συναντήσεις.

Μας επιτρέπει να συνδεόμαστε και να δουλεύουμε με τον θεραπευόμενο με έναν τρόπο μη-κριτικό και μη-ερμηνευτικό, αλλά με ενσυναίσθηση, στο εδώ και τώρα, με ένα είδος «αθώας ματιάς» και αυθορμητισμό που δημιουργούν ένα κλίμα καλής προαίρεσης στη σχέση με περιθώρια για δημιουργικότητα και ανάπτυξη.

Το να καθρεφτίσουμε μια συμπεριφορά-ρόλο ονοματίζοντάς την (να του δώσουμε πίσω αυτό που μας είπε μέσω ενός ρόλου «φαίνεται ότι λειτουργείς μέσα από έναν τάδε ρόλο»), συχνά μπορεί να είναι από μόνο του θεραπευτικό, καθώς ο θεραπευόμενος παίρνει επίγνωση της λειτουργίας του με τρόπο που πριν δεν μπορούσε να δει.

Ο ψυχοδραματιστής εξασκείται στο να ονοματίζει καίριους, εύστοχους ρόλους, δηλαδή ρόλους που θα έχουν ιδιαίτερο νόημα και αξία για τον συγκεκριμένο θεραπευόμενο, ρόλους δηλαδή που «μιλάν» μέσα του καθώς έχουν μια ιδιαίτερη σημασία για τον ίδιο προσωπικά.

Επιπλέον, εξασκούμαστε στο να αποδίδουμε ρόλους με τρόπο «ανοιχτό», που να μη στιγματίζουν το άτομο, αλλά να περιγράφουν αυτό που θέλουμε να εκφράσουμε αφήνοντας ταυτόχρονα ανοιχτά περιθώρια για ανάπτυξη. Επομένως ο ρόλος δεν αποδίδεται σαν κάποιο είδος ταμπέλας ή κριτικής, αλλά προς την αυτό-επίγνωση και ανάπτυξη της προσωπικότητας.

Επίσης, η ανάλυση και παρατήρηση των συστημάτων ρόλων στις σχέσεις και τα κοινωνικά συστήματα του θεραπευόμενου, μας δίνουν πλήθος πληροφοριών της λειτουργίας του.

Συνοπτικά θα λέγαμε, ότι η εργασία της ανάλυσης ρόλων μας βοηθά να κατανοήσουμε τη λειτουργία του θεραπευόμενου, να τον βοηθήσουμε να πάρει επίγνωση αυτής, και από κοινού να θέσουμε το θεραπευτικό πλάνο λειτουργικών ρόλων προς διεύρυνση, ρόλων δηλαδή τους οποίους ο θεραπευόμενος επιθυμεί να διευρύνει στη ζωή του.

☆ψυχοδραματικές τεχνικές- εκπαίδευση σε ρόλο (role training)

Οι ψυχοδραματικές τεχνικές, είναι κάποια «εργαλεία», τα οποία ο ψυχοδραματιστής μπορεί να χρησιμοποιήσει, ώστε να βοηθήσει το άτομο να εκφράσει τον εσωτερικό του κόσμο.

Συχνά μεγάλο μέρος του «εαυτού» μας συμβαίνει μόνο μέσα μας, και αδυνατούμε (δεν γνωρίζουμε πώς) ή φοβόμαστε να τον «φέρουμε έξω», να τον επικοινωνήσουμε δηλαδή με άλλους ανθρώπους. Έτσι οδηγούμαστε περισσότερο σε καταστάσεις «κλεισίματος» της έκφρασής μας και απομόνωσης-μοναξιάς.

Χάρη στις ψυχοδραματικές τεχνικές, το άτομο βοηθιέται σταδιακά και στο ρυθμό του να μάθει να εκφράζει τον εαυτό του πιο ελεύθερα, αυθόρμητα και χαλαρά.

Οι πιο γνωστές ψυχοδραματικές τεχνικές είναι: σωσίας (doubling), καθρέφτης (mirror) αντιστροφή ρόλων (reverse), που αντιστοιχούν στις τρεις αναπτυξιακές φάσεις του βρέφους (ταύτιση, διαμόρφωση ταυτότητας-δομής προσωπικότητας, διαφοροποίηση εαυτού).

Άλλες τεχνικές είναι η συνέντευξη από ρόλο, ο μονόλογος, οι πολλαπλοί καθρέφτες, το aside κ.α. Ο ψυχοδραματιστής επιλέγει τις ψυχοδραματικές τεχνικές που προτείνει στον «πρωταγωνιστή» όχι τυχαία, αλλά με βάση αυτό που θέλει να επιτύχει κάθε φορά και με βάση τα όσα εκδραματίζονται, πάντα σύμφωνα με τους στόχους του «πρωταγωνιστή». (π.χ. τους ρόλους που έχει πει ότι επιθυμεί να αναπτύξει)

Δηλαδή, οι ψυχοδραματικές τεχνικές δεν είναι στείρα ανεξάρτητα εργαλεία που τα εισαγάγουμε αυθαίρετα από αυτό που εκδραματίζεται (είτε στη σκηνή είτε από την καρέκλα στις ατομικές συνεδρίες), αλλά έχουν μια σκοπιμότητα και συνήθως μας ανοίγουν το δρόμο-μας επιτρέπουν να πάμε παρακάτω σε αυτό που εκδραματίζεται (είτε επάνω στη σκηνή, είτε από την καρέκλα), ώστε ο πρωταγωνιστής να φτάσει το στόχο που έχει θέσει για τον εαυτό του.

Με άλλα λόγια, οι ψυχοδραματικές τεχνικές και η εκδραμάτιση ρόλων, δεν είναι ένα είδος θεατρικό ή είδη θεατρικών ρόλων που παίζονται για να αποφορτίσουμε κάτι, ή να

βοηθήσουμε να εκφράσει κάτι ο πρωταγωνιστής και να «αποφορτίσει» ή να λάβει κάποια θεατρικού τύπου κάθαρση.

Αντίθετα, έχουν σκοπιμότητα όπως τις επιλέγει ο ψυχοδραματιστής και χρειάζεται, εφ' όσον χάρη σε αυτές μας ανοίγονται νέοι δρόμοι έκφρασης του πρωταγωνιστή στο «δράμα» του, να ξέρουμε πώς να χειριστούμε αυτό το νέο στο οποίο μας πάνε. Διαφορετικά, ίσως είναι καλύτερα να μην τις χρησιμοποιούμε. Άρα λοιπόν οι ψυχοδραματικές τεχνικές, δεν είναι αυτούσια, ανεξάρτητα εργαλεία, αλλά διευκολυντικοί τρόποι-μέσα που προτείνει ο συντονιστής ώστε το «δράμα» να μπορεί να πάει παρακάτω και να φτάσει στην ουσία του.

Χάρη στις ψυχοδραματικές τεχνικές, το άτομο μπορεί να έρθει σε επαφή και να συσχετιστεί άμεσα, με τρόπο βιωματικό, «ζωντανό», με τα στοιχεία του εσωτερικού του κόσμου, να τα «συναντήσει», να τους μιλήσει, να διαπραγματευτεί με αυτά, να τα απορρίψει ή να τα αναπλαισιώσει. Με άλλα λόγια, το άτομο μπορεί να φέρει στην επιφάνεια και να αντιμετωπίσει την «περίσσια πραγματικότητα» (surplus reality), όλον τον κόσμο που συμβαίνει μέσα του, υποκειμενικό και φαντασιωτικό: να τον δει, να τον αναγνωρίσει, να τον φέρει στο εδώ και τώρα (να τον «γειώσει»).

☆Λειτουργία ομάδας & διαπροσωπικών σχέσεων στο εδώ και τώρα

Μαθαίνουμε να φτιάχνουμε και να προωθούμε **two-way relationships** στην επικοινωνία μας στο εδώ και τώρα, δηλαδή άμεσες σχέσεις διπλής κατεύθυνσης- αλληλεπίδρασης με τους άλλους. Σε μια επικοινωνία υπάρχω εγώ, υπάρχουν εσύ και υπάρχει η μεταξύ μας σχέση (τρία στοιχεία).

Διευρύνουμε την ικανότητά μας ώστε τη στιγμή της επικοινωνίας

- α) να έχουμε επίγνωση στο τι εγώ ο ίδιος αισθάνομαι, σκέφτομαι, θέλω να εκφράσω –στην αυτοπαρατήρηση, (είναι αυτό που λέω σε συμφωνία με αυτό που νιώθω και σκέφτομαι;)
- β) να εμπλεκόμαστε ουσιαστικά με τον άλλο, ανοιχτοί στην ευαλωτότητά μας και πειραματιζόμενοι στην οικειότητα
- γ) να είμαστε ανοιχτοί να ακούσουμε, να συναισθανθούμε, να λάβουμε την ανταπόκριση του άλλου
- γ) να έχουμε αυθορμητισμό (δες έννοια του αυθορμητισμού στο ψυχόδραμα παρακάτω), έτσι ώστε να επιτρέψουμε στη δυναμική σχέση που υπάρχει ανάμεσά μας να αναπτυχθεί—να συν-δημιουργήσουμε

Η εξάσκηση στις αυθόρμητες σχέσης διπλής κατεύθυνσης, είναι μια τέχνη στην επικοινωνία, δηλαδή, το πώς θα επικοινωνήσω με τρόπο αυθεντικό στο εδώ και τώρα ,συν-δημιουργώντας, ανταποκρινόμενος ο ένας με τον άλλο (και όχι αντιδρώντας ο ένας στον άλλο).

Επίσης, θα παρατηρήσουμε δυναμικές σε σχέση με την ομάδα ως οντότητα και τα στάδια ανάπτυξης μιας ομάδας ώστε να γίνει συνοχική και θα κάνουμε μια εισαγωγή στην κοινωνιομετρία και των κοινωνιομετρικών ασκήσεων που οδηγούν στην οικειότητα και

ασφάλεια των ατόμων κατά το χτίσιμο μιας ομάδας. Οι κοινωνιομετρικές ασκήσεις αποτελούν εξαιρετικό εργαλείο για όσους δουλεύουν με ομάδες, διότι χάρη σε αυτές επιτυγχάνεται άμεσα το «σπάσιμο πάγου», το δέσιμο των μελών της ομάδας αλλά και αποκαλύπτονται οι δυναμικές της ομάδας (σε ποια θέματα είναι ζεσταμένα τα μέλη και πώς σχετίζονται μεταξύ τους σε σχέση με τα θέματα αυτά)

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Moreno υπήρξε πρωτεργάτης της ομαδικής ψυχοθεραπείας και την όλη φιλοσοφία του διέπει η σημασία της αυθεντικής «συνάντησης» των ανθρώπων, όπου ο ένας γίνεται ο θεραπευτικός πράκτορας για τον άλλον.

Η συμβολή του leader-συντονιστή στο χτίσιμο μιας λειτουργικής ομάδας εργασίας

Ο ψυχοδραματιστής πρέπει να συμβάλλει ενεργά στο να δημιουργείται το κατάλληλο κλίμα για δημιουργική δουλειά:

- ◆ Αίσθημα ασφάλειας
- ◆ Χώρος όπου επιτρέπεται και ενθαρρύνεται η έκφραση και αλληλεπίδραση των μελών (είτε κατά την προσέγγιση είτε κατά τη σύγκρουση)
- ◆ Ομάδα με κανόνες και νόρμες που να επιτρέπουν τη δημιουργική συνεργασία
- ◆ Προσανατολισμός των ατόμων προς το «έργο» της ομάδας (επιτυχής διαχείριση των υποβοσκομένων δυναμικών στην ομάδα)

☆ζέσταμα (warm-up), αυθορμητισμός, δημιουργικότητα: μια φιλοσοφία ζωής!

Βασικές έννοιες της φιλοσοφίας του ψυχοδράματος, είναι το ζέσταμα, ο αυθορμητισμός και η δημιουργικότητα.

Ο Moreno ασχολήθηκε σε όλη του τη ζωή με τη σημασία αυτών των εννοιών- και τη μεταξύ τους σχέση- στη ζωή του ανθρώπου. Η moreνική θεωρία για τη ζωή και την ύπαρξη είναι μια παγκόσμια, ολοκληρωμένη, ολιστική, αισιόδοξη φιλοσοφική προσέγγιση.

Στο κέντρο της, βρίσκεται ο άνθρωπος ως δημιουργός και συνδημιουργός: ο άνθρωπος είναι υπεύθυνος για το χτίσιμο μιας ζωής με αξία, χαρά, δημιουργικότητα & συνδημιουργία. Το επαρκές και αυξημένο «ζέσταμά» μας σε μια κατάσταση είναι που θα αυξήσει τον αυθορμητισμό μας, που με τη σειρά του θα «ανοίξει» τις πόρτες στις απεριόριστες εν δυνάμει δημιουργικές μας ικανότητες.

Εξασκούμαστε στο πώς να διατηρούμε **ένα επαρκές ζέσταμα για ζωή**, σε αντιδιαστολή με το «κλείσιμο» στον εαυτό και την απομόνωση. Εξασκούμαστε στο πώς να είμαστε "αυθόρμητοι παίχτες» στη ζωή: να μπορούμε να βουτάμε και να τη ζούμε ολοκληρωτικά!

*"Life is a powerful dynamic force constantly pushing human beings toward new development. To throw oneself into the middle of life, to express oneself freely in the moment without regard to whether this is exhilarating or scary is the action of a heroic person. This is what novels, poems, songs and dreams are made of. **This leap into life must be taken.** We concentrate all our energies into one brief moment of time. This approach to living calls for great development of ourselves as spontaneous actors".*

☆βιωματική μάθηση, έκφραση & δράση στην προσωπική ανάπτυξη

Η δύναμη της εικονοποίησης και δράσης-εκδραμάτισης επί της εσωτερικής μας πραγματικότητας, είναι μοναδική.

Μια εικόνα, είναι χίλιες λέξεις. Πολλές φορές ο λόγος οδηγεί σε μια διανοητικού τύπου αποστασιοποιημένη αναφορά ή περιγραφή του θέματος και συχνά ακολουθείται από μια διανοητική προσπάθεια να «κατανοήσω» κάτι (π.χ. γιατί μου συνέβη αυτό που μου συνέβη ;). Τα λόγια τελικά μπορεί να μας πάνε χίλιους γύρους μέχρι να καταλήξουμε όντως στο ποια είναι η ουσία αυτού που εκφράζουμε, στις λίγες περιπτώσεις που όντως το καταφέρνουμε να την αντιληφθούμε.

Συχνά, άλλα νιώθουμε, άλλα σκεφτόμαστε και άλλα εκφράζουμε. Στο ψυχόγραμμα προσπαθούμε να εξισορροπήσουμε το επίπεδο συναισθήματος-νόησης-δράσης, δηλαδή αυτό που λέμε να βρίσκεται σε αρμονία με αυτό που σκεφτόμαστε και σε αρμονία με αυτό που τελικά εκφράζουμε. Αυτό επιτυγχάνεται με την εξάσκηση σε έναν άλλο τρόπο έκφρασης, έναν τρόπο έκφρασης βιωματικό.

Ο Moreno ήταν από τους πρώτους ψυχιάτρους που έφερε τη δράση-βιωματικότητα και την έννοια του εδώ και τώρα στη θεραπεία. Από το Moreno και το ψυχόγραμμα προέκυψαν άλλες ψυχοθεραπευτικές μέθοδοι όπως η θεραπεία Gestalt του Perls, και πολλές όπως η δραματοθεραπεία, οι θεραπείες μέσω τέχνης κτλ. ξεκίνησαν με αφετηρία τις ιδέες του για την θεραπευτική αξία της δράσης και τη φιλοσοφία του για την «αξία της στιγμής», τη στιγμή ακριβώς που γεννιέται το δημιουργικό προϊόν.

Συχνά στο γραφείο κάποιος θα μου διηγείται πράγματα, ας πάρουμε την πιο κλασική συναλλαγή «πώς ήρθες σήμερα;». Μπορεί να μου μιλάει επί δέκα λεπτά και μερικές φορές παρασύρομαι, μπορεί και να σουφρώνω τα φρύδια καθώς επιχειρώ να βρω την ουσία αυτού που θέλει να πει. Και τότε χτυπάει ένα καμπανάκι μέσα μου και του λέω «αν ήσουν στην ψυχοδραματική σκηνή, τι εικόνα θα έφτιαχνες σήμερα για το πώς έχεις έρθει;». Αλληλούια! Από εκεί και πέρα τα πράγματα παίρνουν το δρόμο τους. Μπορεί να αναπαραστήσουμε την εικόνα με αντικείμενα, να μιλήσει από τους ρόλους που έχει βάλει, να ανταποκριθεί πίσω στον εαυτό του, να το δει από καθαρέπτη, να κάνει μονόλογο κτλ. Ακόμα όμως και αν τίποτα από όλα αυτά δεν γίνει και απλά φανταστεί την εικόνα, αυτό είναι αφετηρία για μια πιο ουσιαστική σύνδεση με τον εαυτό του και επικοινωνιακή δουλειά.

Υπάρχει μέσα μας ένας ολόκληρος κόσμος που ζει και γεννιέται ανά πάσα στιγμή και αυτόν τον κόσμο στο ψυχόγραμμα μπορούμε να τον κάνουμε εικόνα, να τον δούμε, να του μιλήσουμε.

Η έκφραση και δράση επί του ψυχισμού μας, δεν έχει χαρακτήρα μόνο «να βγει προς τα έξω, να εκδηλωθεί», δηλαδή χαρακτήρα κάθαρσης, γείωσης και αποφόρτισης.

Μέσα από την εκδραμάτιση και τον κατάλληλο συντονισμό από τον καταρτισμένο Ψυχοδραματιστή, η έκφραση και δράση τελικά οδηγούν σε θεραπεία. Το άτομο οδηγείται να «ζεσταθεί» τόσο πολύ στο θέμα του, ώστε έρχεται η στιγμή που μέσα από όλο του το είναι

(σώμα, νου, ψυχή) έρχεται η νέα αντίδραση σε μια παλιά κατάσταση, ή όπως το λέμε, γεννιέται ο νέος ρόλος. Το άτομο από μόνο του οδηγείται στη «λύση» του δράματός του. Τη στιγμή της δράσης κυριαρχεί η αισθαντική-ψυχική-σωματική ευφυΐα. Εν συνεχεία, θα πλαισιωθεί και με τη διανοητική. Αλλά αυτό στο οποίο φτάνει ο «πρωταγωνιστής», έχει γεννηθεί από μέσα του πηγαία, αυθεντικά και έτσι το έχει κατακτήσει από μόνος του. Δεν ακολουθεί κάποια συμβουλή, δεν αναλογίζεται βάση κάποιας ερμηνείας, αλλάζει *πραγματικά* την αλήθεια του στο βάθος και την ουσία της.

Είπε ο Moreno στον Freud (1912)...

«Ξεκινώ από εκεί που σταματάς. Εσύ συναντάς ανθρώπους στον τεχνητό χώρο του γραφείου σου. Εγώ τους συναντώ στο δρόμο, στα σπίτια τους, στους φυσικούς τους χώρους. **Εσύ αναλύεις τα όνειρά τους. Εγώ τους δίνω κουράγιο να ονειρευτούν ξανά.** Εσύ τους αναλύεις και τους «διαχωρίζεις». Εγώ τους αφήνω να εκφράσουν ανοιχτά τους συγκρουόμενους ρόλους τους και τους βοηθώ να συνενώσουν ξανά τα κομμάτια τους».

☆θεραπευτικοί παράγοντες

Αναφορά και εντοπισμός των θεραπευτικών παραγόντων του ψυχοδράματος σε σχέση με τη θεωρία των ρόλων, τις ψυχοδραματικές τεχνικές, την αξία της βιωματικής διαδικασίας, τη λειτουργία της ομάδας, την κοινωνιομετρία και σε σχέση με την όλη ψυχοδραματική φιλοσοφία.

Η συμβολή τους Ψυχοδράματος στην αίσθηση του ενοποιημένου εαυτού, της ενσωμάτωσης της προσωπικότητας, της αυτογνωσίας & αυτοπραγμάτωσης.

Η αυθεντική επικοινωνία, η επιδιόρθωση του κοινωνικού ατόμου & ο συνεργατικός τρόπος κοινωνικής ζωής.

Δανάη Χορομίδου

Ψυχολόγος-ΤΕΡ Ψυχοδράματος, συνεργάτης του ΨΥΚΑΠ

Υακίνθου 7, Αγ.Παρασκευή,τκ.15343

Τηλ.: 2155 159120, 6943 293408

Email: info@psixokinisi.gr

www.psixokinisi.gr